

Warszawa, 20.07.2020

dr hab. inż. Piotr Sameczyński, prof. uczelni
Instytut Systemów Elektronicznych
Wydział Elektroniki i Technik Informatycznych
Politechniki Warszawskiej
ul. Nowowiejska 15/19
00-665 Warszawa

*KWESTIONARIUSZ - RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
DLA RADY DISCYPLINY NAUKOWEJ „AUTOMATYKA, ELEKTRONIKA I
ELEKTROTECHNIKA”
WOJSKOWEJ AKADEMII TECHNICZNEJ*

Tytuł rozprawy: *Częstotliwościowa synteza sygnału sondującego w radarze penetracji gruntu z wykorzystaniem wąskopasmowych emisji z kodowaniem ciągłym i dyskretnym*

Autor rozprawy: mgr inż. Jacek Jendo

1. Cel badań (w odniesieniu do tezy rozprawy).

Teza rozprawy doktorskiej mgr inż. Jacka Jendo brzmi: „*możliwe jest uzyskanie wysokorozdzielczych zobrazowań georadarowych obiektów o płytkiej lokalizacji, przy pomocy syntezy częstotliwościowej emisji z modulacją kąta*”.

Na podstawie treści postawionej tezy doktorant przeprowadził analizę następujących zagadnień badawczych:

- przeprowadzenie szczegółowych studiów literaturowych polegających na przeglądzie istniejących w radiolokacji metod możliwych do zastosowania w wysokorozdzielczych zobrazowaniach georadarowych;
- przeprowadzenie weryfikacji działania wybranych metod ze schodkową modulacją częstotliwości SF (ang. *stepped frequency*) w poszukiwaniu obiektów o płytkiej lokalizacji umieszczonych w glebie;
- Sprawdzenie możliwości generacji zobrazowań georadarowych w oparciu o sygnały z modulacją SF ze szczególnym uwzględnieniem kodowania ciągłego i dyskretnego;
- badanie możliwości uwzględnienia technik poprawiających jakość zobrazowania w radarze penetracji gruntu GPR (ang. *ground penetration radar*) bez znacznej

degradacji rozróżnialności z wykorzystaniem schodkowej modulacji częstotliwości;

- porównanie wybranych sygnałów SF do właściwości pobudzeń powszechnie stosowanych w GPR w kontekście oceny jakości zobrazowania;

Cel pracy w postaci badania sygnałów w zastosowaniu do radiolokacji w ośrodkach o złożonej strukturze wewnętrznej oraz próba zastosowania specyficznych sygnałów sondujących ze schodkową modulacją częstotliwości do poprawy jakości zobrazowań georadarowych ze szczególnym uwzględnieniem polepszenia rozróżnialności odległościowej został jasno sformułowany w rozprawie. Dodatkowo na koniec pracy teza została prawidłowo poparta szeregiem wyników symulacyjnych i badaniami laboratoryjnymi z wykorzystaniem rzeczywistych sygnałów radarowych oraz wskazaniem przez autora potencjalnych ograniczeń w praktycznej implementacji sygnałów SF z kodowaniem ciągłym i dyskretnym do sondowania georadarowego.

2. Charakter rozprawy.

W pracy autor przedstawił teoretyczne podstawy techniki georadarowej z uwzględnieniem technik modelowania propagacji fala elektromagnetycznych wykorzystywanych w tej technice prezentując przy tym przegląd metod stosowanych w symulacji elektromagnetycznej wybranych właściwości gruntu. W rozprawie przedstawiono także szeroki przegląd sygnałów sondujących stosowanych w technikach radarowych, w tym również w technice georadarowej. W pracy autor największą uwagę poświęcił na problematykę sygnałów ze schodkową modulacją częstotliwości. Na podstawie dokonanej przez doktoranta analizy literaturowej wyciągnięty został wniosek, że podstawowym rodzajem pobudzenia w radarach GPR jest sygnał impulsowy. Obok niego najczęściej stosuje się sygnał ze schodkową modulacją częstotliwości falą ciągłą SFCW (ang. *stepped-frequency continuous wave*). Natomiast rzadziej lub wcale są stosowane w GPR znane z innych aplikacji radarowych sygnały SF w których wykorzystano subimpulsy z modulacją kąta. Należą do nich sygnały ze schodkową modulacją częstotliwości sygnałami z liniową modulacją częstotliwości SF-LFM (ang. *stepped frequency linear frequency modulation*) oraz sygnały ze schodkową modulacją częstotliwości sygnałami z manipulacją fazy SF-PC (ang. *stepped frequency phase coded*). W pracy autor poświęcił się badaniom możliwości wykorzystania w technice GPR sygnałów stosowanych w innych aplikacjach radarowych i z tego powodu główny nacisk położył na badania klasy sygnałów SF-PC. Przebadał również właściwości schodkowej modulacji częstotliwości wycinkami transformaty fourierowskiej SF-DFT (ang. *stepped frequency discrete Fourier transform*) które nie były do tej pory stosowane w GPR w opisanej w rozprawie postaci.

Dodatkowo do rozważań teoretycznych w pracy zaprezentowano szereg wyników symulacyjnych dla badanych sygnałów pod kątem efektywności ich użycia w technice GPR. Na koniec autor potwierdził możliwość ich użycia eksperymentalnie z wykorzystaniem opracowanego na potrzeby pracy prostego radaru programowalnego zbudowanego w oparciu o dostępne na rynku elementy typu COTS (ang. *Commercial off-the-shelf*). Badania przedstawione w rozprawie dotyczą zarówno rozważań teoretycznych, jak i podstawowej

analizy stosowalności sygnałów w radarze programowalnym i na tej podstawie rozprawę doktorską mgr inż. Jacka Jendo można zaliczyć do prac o charakterze teoretyczno-symulacyjnym z uwzględnieniem również wątku implementacyjnego w postaci wykonania demonstratora radaru opartego o architekturę radia programowalnego

3. Sposób przeprowadzenia analizy źródeł. Sposób formułowania wniosków wynikających z analizy źródeł.

W pracy zamieszczono odwołania do 206 pozycji opublikowanych w kraju i za granicą. Stanowią one obszerne źródło informacji o zagadnieniach poruszanych w rozprawie. W pierwszym rozdziale pracy Autor przeprowadził analizę stanu wiedzy w dziedzinie rozprawy. W analizie tej przedstawiony został przegląd metod syntezy sygnałów stosowanych powszechnie w technikach radarowych, w tym w georadarach. Przedstawiona w pracy bibliografia zawiera odwołania do literatury światowej zawierającej zarówno pionierskie rozwiązania w tematyce z lat 70-tych XX wieku, jak również najnowsze publikacje z ostatnich lat, co świadczy o przeprowadzeniu przez Autora bardzo dokładnych studiów literaturowych w trakcie realizacji rozprawy.

Wśród wszystkich 206 pozycji bibliografii można znaleźć 4 odwołania do prac Autora w tematyce rozprawy, w tym 3 referaty opublikowane w materiałach międzynarodowych konferencji (1 referat w Signal Processing Symposium (SPSympo), Kraków, 2019; 1 referat w International Radar Symposium (IRS), Bonn, 2018; 1 referat w Radioelectronic Systems Conference, Jachranka 2017,) oraz 1 artykuł w czasopiśmie krajowym Przegląd Elektrotechniczny, tom 95, nr 9, 2019 – 20pkt MNiSW wg. wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych z dnia z dnia 31 lipca 2019. Dorobek publikacyjny autora spełnia minimalne wymagania na uzyskanie tytułu doktora nauk technicznych. Natomiast na liście dorobku publikacyjnego zauważalny jest brak chociaż jednej publikacji Autora w prestiżowym wysoko punktowanym czasopiśmie wg. listy MNiSW czy z tzw. listy JCR (ang. Journal Citation Report). Na uwagę zasługuje jednak fakt, że pomimo braku publikacji z listy JCR dorobek doktoranta został zauważony na świecie w ostatnich doniesieniach prasowych, które opublikowane zostały w lutym 2020 na takich stronach jak: <https://www.rtl-sdr.com/>; <https://www.hackster.io/>, czy <https://cyberdynesystems.ai/> pod odpowiednio następującymi linkami:

- <https://www.rtl-sdr.com/creating-a-low-cost-ground-penetrating-radar-with-two-hackrfs/> artykuł pt. „Polish Researchers Tap the Open Source HackRF SDR for Low-Cost Ground-Penetrating Radar Prototype”
- <https://www.hackster.io/news/polish-researchers-tap-the-open-source-hackrf-sdr-for-low-cost-ground-penetrating-radar-prototype-e951898c3fb0>, artykuł pt. „Creating a low cost ground penetrating radar with two HackRFs”
- <https://cyberdynesystems.ai/creating-a-low-cost-ground-penetrating-radar-with-two-hackrfs/> , artykuł pt. „Creating a Low Cost Ground Penetrating Radar with Two HackRFs”

W powyższych materiałach prasowych, które są publicznie dostępne w sieci internet docenione zostały umiejętności konstrukcyjne doktoranta, który do konstrukcji prostego

radaru opartego o elementy COTS wykorzystał układ HackRF. Opisane w prasie rozwiązanie z wykorzystaniem HackRF jest bardzo podobnym rozwiązaniem do układu bladeRF, który wykorzystany został przez autora do badań w prezentowanej rozprawie doktorskiej. Fakt ten podkreśla duży potencjał aplikacyjny niniejszej rozprawy.

4. Rozwiązanie przedstawionego zadania, właściwości przyjętych metod i założeń.

Autor rozprawy do rozwiązania przedstawionego zadania, którym było potwierdzenie tezy, że możliwe jest uzyskanie wysokorozdzielczych zobrażeń georadarowych obiektów o płytkiej lokalizacji, przy pomocy syntezy częstotliwościowej emisji z modulacją kąta, wykorzystał rozważania teoretyczne, symulacje oraz częściowo praktyczną weryfikację. W toku realizacji pracy Autor przeanalizował aspekty związane z odpowiednim doбором emisji wąskopasmowych stanowiących subimpulsy sekwencji SF. Przedstawił, że w radarach GPR oprócz najczęściej stosowanego sygnału LFM (ang. *linear frequency modulation*) możliwe jest wykorzystanie sekwencji z kodowaniem fazy w sposób dyskretny wykorzystujących modulację BPSK, a w przypadku kodów polifazowych modulację PSK (ang. *phase shift keying*). W rozprawie przebadana została możliwość zapewnienia ciągłego kodowania fazy w oparciu o popularną w radiolokacji transformację BTQ (ang. *biphase-to-quadriphase*). W wyniku badań przedstawionych w pracy potwierdzono że właściwości zastosowania emisji SF-PC-BTQ pozwalają na uzyskanie zbliżonego poziomu jakości zobrażeń jak w przypadku zastosowania kodu SF-PC-BPSK.

W pracy Autor przebadął trzy podstawowe metody generacji profilu odległościowego – najszybszą: opartą na IFFT (ang. *inverse fast Fourier transform*), wymagającą najwięcej pamięci komputera do obliczeń, ale w wielu przypadkach generującą wierniejsze profile: TD (ang. *time domain*) oraz szybką i wiernie opisującą profil: FD (ang. *frequency domain*). Dodatkowo, w ramach przeprowadzonych badań i studiów literaturowych Autor zwrócił uwagę na możliwość poprawy zobrażenia przez zastosowanie algorytmów opartych na filtracji niedopasowanej. Autor wykazał także, że do poprawy uzyskiwanego w georadarach z sygnałami SF zobrażenia można zastosować kodowanie międzyimpulsowe. Najlepszy wynik uzyskany został przy zastosowaniu nieliniowej modulacji częstotliwości.

W pracy doktorant przeprowadził szereg symulacji z wykorzystaniem różnych rodzajów modeli gruntu i kontroli w nich propagacji sygnałów SF. Symulacje przeprowadzone zostały dla różnych ustawień obejmujących różną separację anten w systemie bistatycznym, wysokość zawieszenia anten oraz głębokość zakopania miny. W ramach tych badań autor opracował statystyki jakości zobrażeń georadarowych wykorzystując wiele miar jakości dla badanych sygnałów sondujących SF, których celem było potwierdzenie że znane z innych aplikacji radarowych sygnały zapewniają również odpowiedni poziom jakości zobrażeń do zastosowań w aplikacjach georadarowych. Przeprowadzone badania symulacyjne wykonane zostały zgodnie z przyjętymi standardami metod badawczych. Niestety w rozprawie zabrakło pełnego potwierdzenia uzyskanych wyników badań symulacyjnych w praktyce. Autor przeprowadził co prawda eksperymenty pomiarowe z użyciem autorskiego prototypu georadaru programowalnego z pobudzeniami typu SF. Przeprowadzone testy dowiodły, że sygnały z modulacją SF umożliwiają generowanie profili odległościowych w oparciu o architekturę SDR (ang. *Software Defined Radio*). Natomiast przyjęte scenariusze pomiarowe były dalekie od rzeczywistych

warunków pracy georadarów. Na potrzeby walidacji opracowanych metod syntezy, Autor skonstruował scenę pomiarową, gdzie obiektem badanym była metalowa puszka, a ośrodkiem w którym był schowany/ukryty obiekt był regał drewniany. Ten scenariusz jest daleki od scenariuszy symulacyjnych przedstawionych we wcześniejszym rozdziale rozprawy, gdzie badanym obiektem był model miny przeciwpiechotnej umieszczony w różnych rodzajach gleb o różnych właściwościach propagacyjnych fal elektromagnetycznych. Przedstawiona w pracy weryfikacja z wykorzystaniem rzeczywistych pomiarów nie koresponduje i nie potwierdza wyników wykonanych symulacji, co niestety jest wadą przyjętego podejścia badawczego.

5. Oryginalność rozprawy, samodzielny dorobek autora, pozycja rozprawy w stosunku do stanu wiedzy (poziom techniki) prezentowanego w literaturze światowej.

Do najważniejszych elementów stanowiących oryginalny i twórczy wkład Autora rozprawy zaliczyć należy:

- analizy teoretyczne i porównanie różnych sygnałów ze schodkową modulacją częstotliwości pod kątem zastosowania w georadarach;
- przeprowadzenie badań symulacyjnych i na ich podstawie ocenę możliwości wykorzystania sygnałów SF dla sondowań georadarowych w zakresie częstotliwości pracy od ok. 750 MHz do ok. 4 GHz;
- Opracowanie w oparciu o technikę SDR prototypu georadaru umożliwiającego wykorzystanie sygnałów SF z wąskopasmowymi emisjami z kodowaniem ciągłym i dyskretnym;

W przypadku ostatniego elementu pracy należy podkreślić, że rozwiązania konstrukcyjne autorstwa mgr inż. Jacka Jendy zostały docenione na świecie i szeroko opisane w internetowych źródłach prasowych, które przytoczone zostały w pkt. 3 niniejszej recenzji.

6. Poprawność przedstawienia uzyskanych wyników (zwięzłość, jasność, umiejętność przekonywania, poprawność redakcyjna).

Autor w sposób poprawny przedstawił uzyskane wyniki badań symulacyjnych. Wadą jest wspomniany w pkt. 4 recenzji brak korelacji badań eksperymentalnych z badaniami symulacyjnymi. Opis umieszczony w pracy jest odpowiednio zwięzły i jasny. Układ pracy jest prawidłowy. Na początku Autor dokonuje przeglądu stanu wiedzy w tematyce rozprawy, który został przedstawiony w sposób bardzo rzetelny, gdzie znajdujemy liczne odwołania do światowej literatury ze zwięzłym opisem każdej analizowanej metody. Następnie Autor określił cel i zakres pracy formułując jednocześnie tezę, której będzie bronił w następnych etapach pracy. Następnie wprowadza czytelnika do tematyki techniki georadarowej, gdzie w rozdziale 2 przedstawia podstawowe zagadnienia związane z radarami GPR. W kolejnym 3-cim rozdziale przedstawiona została analiza sygnałów sondujących stosowanych powszechnie w radiolokacji. Rozdział 4 przedstawia w sposób szczegółowy opis badanych eksperymentalnie w rozdziale 5 sygnałów ze schodkową modulacją częstotliwości.

W ostatnim rozdziale Autor podsumował przedstawione w pracy rozważania i wyniki. Praca została napisana starannie pod względem redakcyjnym i ciężko w niej znaleźć większe błędy redakcyjne. Wszystkie zaprezentowane w pracy rysunki i wykresy przedstawiające wyniki badań są bardzo czytelne i staranne. Z drobnych uwag edycyjnych zauważyć można jedynie niespójność niektórych oznaczeń występujących w spisie symboli i akronimów. Wydaje się, że część oznaczeń takich jak np. EIRP, ISL, PAPR, SNR, czy SPSL właściwiej byłoby umieścić w wykazie akronimów, aniżeli wykazie oznaczeń. Format równań i wzorów jest wykonany w pracy bardzo starannie, chociaż zdarzają się drobne błędy edycyjne czcionek, jak np. wzór (3.11), który jest wydrukowany dwa razy większą czcionką niż pozostałe w pracy równania. Te dwie naprawdę drobne uwagi nie rzutują na ocenę całości pracy, która w mojej opinii została przygotowana przez Autora bardzo starannie.

7. Słabe strony rozprawy, jej główne wady.

Praca charakteryzuje się logicznym tokiem wywodu i trudno wskazać w niej istotne wady merytoryczne. Do zauważalnych słabych stron pracy można zaliczyć natomiast:

1. Źle dobrane scenariusze pomiarowe, które nie korespondują do wcześniej przedstawionych scenariuszy symulacyjnych. Badania z wykorzystaniem prototypu georadaru zbudowanego w oparciu o technologie SDR potwierdzają możliwość wykorzystania sygnałów SF z wąskopasmowymi emisjami z kodowaniem ciągłym i dyskretnym do detekcji obiektu w postaci puszki metalowej przysłoniętego przeszkodą w postaci drewnianej półki regału. Natomiast ten scenariusz pomiarowy jest daleki do badań symulacyjnych, które wykonane zostały z wykorzystaniem modelu miny przeciwpiechotnej umieszczonej w różnych rodzajach symulowanych gleb. Podobny scenariusz oczekiwany byłby również z wykorzystaniem rzeczywistych pomiarów, co w pełni potwierdziłoby postawioną tezę pracy, że możliwe jest uzyskanie wysokorozdzielczych obrazów georadarowych obiektów o płytkiej lokalizacji.
2. We wstępie Autor napisał: *„Zasadniczym celem próby zastosowania specyficznych sygnałów sondujących ze schodkową modulacją częstotliwości jest poprawa jakości obrazowań georadarowych ze szczególnym uwzględnieniem **poprawy rozróżnialności pionowej (odległościowej)**.”* W podsumowaniu Autor napisał także: *„Podstawę większości rozważań stanowiła **poprawa rozróżnialności odległościowej**.”* Pierwszy cel pracy w postaci *„poprawy jakości obrazowań georadarowych”* został potwierdzony. W pracy autor wykazał z wykorzystaniem licznych miar jakości (takich jak SSIM, ISL) obrazowań georadarowych możliwość poprawy jakości tych obrazowań. Niestety w żadnych przedstawionych w pracy wynikach eksperymentów, ani symulacyjnych ani z wykorzystaniem pomiarów nie znalazłem wyniku gdzie pokazana byłaby poprawa rozróżnialności odległościowej z zastosowaniem badanych metod syntezy sygnału, zdefiniowana jako drugi cel pracy. Rozróżnialność odległościowa definiowana jest jako możliwość rozróżnienia w odległości dwóch obiektów, co jest określane jako szerokość listka głównego po kompresji w odległości przy spadku 3dB lub 4dB w zależności od definicji. Natomiast w żadnym z wyników eksperymentalnych przedstawionych w rozdziale 5 nie znalazłem poprawy szerokości listka głównego. Dla wszystkich badanych technik szerokość listka głównego jest taka

sama, zatem nie widzę tutaj poprawy rozróżnialności odległościowej o której autor pisze w podsumowaniu. Ta poprawa jest natomiast widoczna w przedstawionych rozważaniach teoretycznych w rozdziale 4. Nasuwa się pytanie dlaczego badania eksperymentalne tego nie potwierdziły?

Powyżej wymienione słabe strony rozprawy nie zmieniają mojej opinii o wartości całej pracy, którą oceniam w kategorii dobrych praktycznych prac doświadczalno-implémentacyjnych.

8. Przydatność rozprawy dla nauk technicznych, przemysłu, obronności kraju, itp.

Przedstawiona praca ma duże znaczenie aplikacyjne w tematyce radarów penetracji gruntu. Przeprowadzone przez Autora oryginalne wyniki badań symulacyjnych potwierdzają możliwość zastosowania technik syntezy częstotliwościowej emisji z modulacją kąta w georadarach. Dodatkowo, uzyskane przez doktoranta wyniki wstępnych badań eksperymentalnych w warunkach laboratoryjnych z wykorzystaniem opracowanego demonstratora radaru potwierdziły możliwość wykorzystania sygnałów SF z wąskopasmowymi emisjami z kodowaniem ciągłym i dyskretnym w aplikacjach do detekcji obiektów o płytkiej lokalizacji. Badania z wykorzystaniem rzeczywistych scenariuszy wymagają wciąż dalszych prac do potwierdzenia przedstawionej tezy pracy w warunkach poligonowych, natomiast przedstawione wyniki badań symulacyjnych i laboratoryjnych pokazują duże szanse na powodzenie użycia przedstawionych metod w przyszłych aplikacjach georadarowych.

Tematyka rozprawy wpisuje się również w obszar badań nt. wielopasmowych radarów aktywno-pasywnych, w tym radarów służących do obserwacji sytuacji/obiektów za przeszkodą, w tym radary penetracji gruntu, z zakresu Sensory i Obserwacja, przedstawionym przez Departament Nauki i Szkolnictwa Wojskowego Ministerstwa Obrony Narodowej w dokumencie pt. „Priorytetowe kierunki badań w resorcie obrony narodowej na lata 2013-2022”. Dokument ten został wprowadzony w celu zidentyfikowania priorytetowych obszarów badawczych i technologii w zakresie bezpieczeństwa państwa, umożliwiającym ukierunkowanie środków finansowych dla jak najlepszego zabezpieczenia potrzeb Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

9. Podsumowanie (czy rozprawa spełnia wymagania przez obowiązujące przepisy).

Przedstawiona przez mgr inż. Jacka Jendo rozprawa doktorska pt. „*Częstotliwościowa synteza sygnału sondującego w radarze penetracji gruntu z wykorzystaniem wąskopasmowych emisji z kodowaniem ciągłym i dyskretnym*” spełnia wszystkie wymagania stawiane przez aktualnie obowiązującą ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Rozprawę zaliczam do kategorii spełniająca wymagania. Ocenę tę uzasadniam:

- wysokim poziomem redakcji pracy i przeglądu istniejących metod syntezy sygnału możliwych do zastosowania w radiolokacji wysokorozdzielczej,
- zaproponowaniem przez Autora wykorzystania w georadarach technik syntezy sygnału z wykorzystaniem wąskopasmowych emisji z kodowaniem ciągłym i dyskretnym,

- zweryfikowaniem słuszności zaproponowanego rozwiązania z wykorzystaniem badań symulacyjnych i laboratoryjnych,
- badaniami nad unikatową w skali kraju technologią wpisującą się w tematykę „Priorytetowe kierunki badań w resorcie obrony narodowej na lata 2013-2022” opublikowaną decyzją nr 4/NSzw Ministra Obrony Narodowej z dnia 22.03.2013 r.

Na podstawie analizy pracy można stwierdzić, że doktorant posiada bardzo duży zasób wiedzy w tematyce rozprawy, który spełnia wymagania stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora nauk technicznych. W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie rozprawy mgr inż. Jacka Jendo do publicznej obrony.

/podpis/